

Briselē, 17.1.2018
COM(2018) 24 final

2018/0008 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par galvenajām kompetencēm mūžizglītībā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SWD(2018) 14 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

- **Priekšlikuma pamatojums un mērķi**

Eiropas sabiedrība un ekonomika pašlaik iepazīst daudzas būtiskas digitālas un tehnoloģiskas inovācijas un piedzīvo pārmaiņas darba tirgū un demogrāfiskajā situācijā. Daudzas no mūsdienu darbvietām pirms desmit gadiem nepastāvēja, un nākotnē tiks radīti daudzi jauni nodarbinātības veidi. Baltajā grāmatā par Eiropas nākotni Komisija uzsver, ka "visticamāk, ka lielākā daļa bērnu, kas patlaban uzsāk mācības pamatskolā, strādās jaunu veidu darbvietās, kuras vēl neeksistē", un ka šajos apstākļos "būs vajadzīgi milzīgi ieguldījumi prasmēs un būs būtiski jāpārdomā izglītības un mūžizglītības sistēmas"¹.

Izglītība un apmācība ir viens no risinājumiem, kā lielākam skaitam cilvēku nodrošināt pienācīgas kvalitātes darbvietas, labāk nodrošināt ekonomikai vajadzīgās prasmes un stiprināt Eiropas izturētspēju. Apstākļos, ko raksturo straujš tehnikas progress un ar to saistītas darbvietau profilu un prasību pārmaiņas, mūžizglītības pamatā jābūt ciešai sadarbībai un sinerģijām starp rūpniecības, izglītības, apmācības un mācīšanās vidēm. Tajā pašā laikā izglītības un apmācības sistēmām ir jāpielāgojas šai realitātei. Mēs redzam, ka vairs nepietiek nodrošināt jauniešus ar noteiktu prasmju vai zināšanu kopumu — viņos jāattīsta noturība, plašs kompetenču spektrs un spēja pielāgoties pārmaiņām². Pašlaik skaidrāk nekā jebkad agrāk ir redzams, cik vajadzīga un vērtīga ir mūžizglītības perspektīva, kas nozīmē, ka cilvēki visa mūža garumā iegūst jaunas un atbilstošākas kompetences.

Romas deklarācijā, ko 27 dalībvalstu un Eiropadomes, Eiropas Parlamenta un Eiropas Komisijas līderi pieņēma 2017. gada 25. martā, ir pausta apņemšanās izveidot "Savienību, kurā jaunieši gūst labāko izglītību un apmācību un var studēt un atrast darbu visā kontinentā"³.

Mūsu sabiedrība un ekonomika lielā mērā ir atkarīgas no augsti izglītotiem un kompetentiem cilvēkiem. Mūdienu sabiedrībā svarīga nozīme ir tādām prasmēm kā radošums, kritiskā domāšana, iniciatīvas uzņemšanās un problēmu risināšana, kas palīdz tikt galā sarežģītos un mainīgos apstākļos. Pārdomu dokumentā par globalizācijas iespēju izmantošanu ir atzīts, ka jāatrod jauni mācīšanās veidi, kā arī elastīgāki apmācības un izglītības modeļi, kas būtu piemēroti sabiedrībai, kura kļūst arvien mobilāka un digitālāka, bet pārdomu dokumentā par Eiropas sociālo dimensiju ir uzsvērtā atbilstoša prasmju un kompetenču kopuma nozīme Eiropas dzīves līmeņa uzturēšanā⁴. Klimata pārmaiņas un ekoloģisko resursu ierobežojumi kopā ar ekonomisku un sociālu nevienlīdzību nozīmē, ka visās cilvēku darbības jomās jāieklaup ilgtspējīgas attīstības apsvērumi.⁵

Komisijas paziņojumā par Eiropas identitātes stiprināšanu ar izglītību un kultūru⁶ ir skaidri norādīts, ka Eiropas izglītības telpai būtu jāatvieglo izglītojamo, izglītības un apmācības darbinieku un izglītības un apmācības iestāžu sadarbība un mobilitāte. Šā redzējuma pamatā ir

¹ Eiropas Komisija, *Baltā grāmata par Eiropas nākotni*, 2017, https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe-reflections-and-scenarios-eu27_lv.

² Baltā grāmata par Eiropas nākotni, sk. 1. zemsvītras piezīmi.

³ 2017. gada 25. marta Romas deklarācija, <http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>.

4 Eiropas Komisija, *Pārdomu dokuments par globalizācijas iespēju izmantošanu*, 2017, https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_lv.

⁵ "The Future of Work", *EPSC Strategic Notes*, Nr.13, 2016, https://ec.europa.eu/epsc/file/strategic-note-13-future-work_en; Padomes 2010. gada novembra sesinājumi par izglītību ilgtspējīgai attīstībai.

6 Komisijas paziņojums "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru — Eiropas Komisijas ieguldījums vadītāju 2017. gada 17. novembra sanāksmē Ģēteborgā". [COM\(2017\) 673](#).

visu dalībvalstu kopējas intereses pilnīgi izmantot izglītības un kultūras potenciālu kā virzītājspēku, lai veicinātu nodarbinātību, sociālo taisnīgumu, aktīvu pilsoniskumu un Eiropas identitāti visā tās daudzveidībā. Tas atbilst mobilitātes pieaugumam Eiropas darba tirgū, vajadzībai veikt arvien lielākus ieguldījumus valodu apguvē, digitālajās, uzņēmējdarbības un STEM (zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika) kompetencēs. Atgriežoties pie šiem jautājumiem, Eiropadome 2017. gada decembrī, *inter alia*, aicināja izskatīt pasākumus, lai risinātu ar digitalizāciju, kibersdrošību, medijpratību un mākslīgo intelektu saistītus prasmju izaicinājumus un nepieciešamību izglītībai un apmācībai piemērot iekļaujošu, ar mūžizglītību pamatotu un uz inovāciju orientētu pieeju⁷.

Pilnīgā pretstatā šīm prasībām ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (PISA) jaunākā apsekojuma dati liecina, ka katram piektajam skolēnam Eiropas Savienībā (ES) ir nepietiekamas prasmes lasīšanā, matemātikā vai dabaszinātnēs⁸. Satraucošs ir fakts, ka laikposmā no 2012. līdz 2015. gadam nesekmības tendence ES kopumā ir pasliktinājusies. Valstīs, kas 2012. gadā piedalījās ESAO pieaugušo prasmju apsekojumā (PIAAC), 4,9 % līdz 27,7% pieaugušo ir tikai zemākā līmeņa rakstpratība un 8,1 % līdz 31,7% — tikai zemākā līmeņa rēķinpratība.⁹

Turklāt 44 % ES iedzīvotāju ir zems digitālo prasmju līmenis vai šo prasmju nav vispār (19 %)¹⁰, neraugoties uz to, ka tehnoloģiju un digitālo pārmaiņu tempam ir ievērojama ietekme uz ekonomiku un sabiedrību. Ekonomikas straujā digitalizācija nozīmē, ka gandrīz visās darbvietās tagad ir vajadzīgas noteikta līmeņa digitālās prasmes, tāpat kā tās ir vajadzīgas, lai piedalītos sabiedrības dzīvē kopumā. Digitālās prasmes pašlaik ir tikpat svarīgas kā rakstpratība un rēķinpratība, tāpēc Eiropai ir vajadzīgi digitāli kompetenti cilvēki, kas spēj šīs tehnoloģijas ne tikai izmantot, bet arī inovatīvi izstrādāt un sekmīgi konkurēt pasaulē.

Eiropas sociālo tiesību pīlāra pirmais princips nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgu un profesionālo izglītību un mūžizglītību¹¹. Cilvēki, kam trūkst vajadzīgo kompetenču, lai veiksmīgi piedalītos sabiedrības dzīvē un darba tirgū, ir vairāk pakļauti bezdarba, nabadzības un sociālās atstumtības riskam. Kompetenču trūkums kavē integrējošu un ilgtspējīgu izaugsmi, kā arī rūpniecības konkurētspēju un inovācijas spējas. Pētījumi liecina, ka rakstpratības un rēķinpratības pamatprasmju un digitālo kompetenču uzlabošana ir cieši saistīta ar kompetenču attīstību plašākā galveno kompetenču spektrā, jo īpaši ar personīgo attīstību, mācīšanās kompetenču un pilsonisko kompetenču attīstību¹².

Eiropas Parlaments un Padome 2006. gadā pieņēma ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā¹³. Tajā dalībvalstīm bija ieteikts savās mūžizglītības stratēģijās iekļaut pamatprasmju nodrošinājumu ikvienam. Tā pielikumā "Pamatprasmes mūžizglītībai — Eiropas pamatprincipu kopums" bija arī definētas pamatprasmes, kas katram cilvēkam vajadzīgas personīgajam papildījumam un attīstībai, nodarbinātībai, sociālajai iekļaušanai un aktīvam pilsoniskumam. Dalībvalstis tika aicinātas izmantot minēto pamatprincipu kopumu, lai nodrošinātu, ka sākotnējā izglītība un apmācība piedāvā visiem jauniešiem iespēju apgūt

⁷ Eiropadomes 2017. gada 14. decembra sanāksmes secinājumi, [EURO 19/17](https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf).

⁸ ESAO, PISA 2015. gada apsekojuma rezultāti, 2016, <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>; Eiropas Komisija, *Pisa 2015: EU performance and initial conclusions regarding education policies in Europe*, https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf.

⁹ Eiropas Komisijas 2016. gada izglītības un apmācības pārskats, 81. lpp., http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016_en.pdf.

¹⁰ Eiropas Komisijas 2017. gada digitalizācijas rezultātu pārskats, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-scoreboard>.

¹¹ Komisijas paziņojums "Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveide", COM(2017) 250.

¹² ESAO, *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Education*, 2015, <http://www.oecd.org/edu/skills-for-social-progress-9789264226159-en.htm>.

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikums par pamatprasmēm mūžizglītībā (2006/962/EK).

patprasmes līdz līmenim, kas viņus sagatavo pieaugušo dzīvei, un lai pieaugušie varētu attīstīt un atjaunināt savas pamatprasmes visas dzīves laikā.

Kopš 2006. gada veidi, kādos notiek mācīšana un mācīšanās, ir strauji attīstījušies un iespējas iegūt kompetences ietekmē tehnoloģiju plašāka izmantošana, uzlabota tālmācība un ikdienas mācīšanās pieaugums, izmantojot mobilās digitālās ierīces. Pēdējos desmit gados uzkrātā pieredze rāda, ka šīs jaunās iespējas ir labāk jāizmanto izglītības, apmācības un mācīšanās vidēs, lai aktīvi atbalstītu kompetenču attīstību visa mūža garumā. Mācīšanās pieredze visās izglītojamo grupās un visās tematiskajās jomās ir jābagātina, veidojot ciešāku sadarbību starp formālās un neformālās mācīšanās vidēm. To var panākt, veicinot starpdisciplīnu mācīšanos, pētniecisku mācīšanos, stažēšanos un mācīšanos darb vietā.

Ierosinātā ieteikuma mērķis ir uzlabot galveno kompetenču attīstību visiem cilvēkiem visa mūža garumā un veicināt pasākumus, kas vajadzīgi, lai sasniegtu šo mērķi. Tas mudina dalībvalstis labāk sagatavot cilvēkus mainīgam darba tirgum un aktīvam pilsoniskumam daudzveidīgākā, mobilākā, digitālākā un globālākā sabiedrībā un nodrošināt mācīšanās iespējas visiem dzīves posmiem. Tas jo īpaši aicina ieguldīt līdzekļus pamatprasmēs, uzņēmējdarbības un digitālajās kompetencēs, kā arī valodu kompetencēs un dot iespēju ikvienam aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē un ekonomikā. Tas arī aicina ieguldīt līdzekļus *STEM* kompetencēs, lai izglītojamais veidotu zinātnisku izpratni un vairotu *STEM* karjeras iespēju pievilcību. Ierosinātais ieteikums aizstāj Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gadā pieņemto ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā¹⁴. Tam ir šādi mērķi.

- Palīdzēt īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāra pirmo principu, kurā uzsvērts, ka "(i)kvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgo un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū", kā arī ceturto principu, kas paredz nostiprināt tiesības "uz savlaicīgu un individuāli pielāgotu palīdzību, lai uzlabotu nodarbinātības vai pašnodarbinātības izredzes", ietverot tiesības "saņemt atbalstu darba meklējumiem, apmācībai un pārkvalifikācijai".
- Palīdzēt veidot Eiropas izglītības telpu, vienojoties par galvenajām kompetencēm, kas vajadzīgas visiem izglītojamiem, atbalstot izglītojamo un izglītības darbinieku mobilitāti un jo īpaši atbalstot valodu kompetenču attīstību, lai Eiropā sekmētu mobilitāti un sadarbību.
- Atbalstīt uzņēmējdarbības kompetenču attīstību, lai izkoptu būtiskās prasmes un attieksmes, tostarp radošumu, iniciatīvas uzņemšanos, prasmi strādāt komandā, izpratni par risku un atbildības izjūtu.
- Reaģēt uz mainīgām prasībām attiecībā uz kompetencēm, tostarp pamatprasmēm, digitālajām kompetencēm, kompetencēm zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) jomā, un izcelt pasākumus, kas palīdz attīstīt kompetences šajās jomās.
- Uzsvērt aktīva pilsoniskuma, kopēju vērtību un pamattiesību nozīmi.
- Integrēt Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) desmitgades "Izglītība ilgtspējīgai attīstībai" rezultātus un ierosmi, ko sniedz ANO ilgtspējīgas attīstības 4. mērķis "Izglītība 2030".

¹⁴

2006/962/EK, sk. 13. zemsvītras piezīmi.

- Palīdzēt dalībvalstīm, izglītības, apmācības un mācīšanās vidēm un izglītības darbiniekiem labāk nodrošināt kompetenču attīstību, nosakot labu praksi, kas var sekmēt galveno kompetenču attīstību.
- Palīdzēt izstrādāt jauno stratēģisko sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā, veicinot vienotu izpratni par galvenajām kompetencēm.
- Atbalstīt tādu ES finansēšanas avotu kā "*Erasmus+*", Eiropas strukturālie un investīciju fondi un "*Apvārsnis 2020*" izmantošanu.

Pievienotajā dienestu darba dokumentā ir sniegts plašāks ieskats līdzšinējā pieredzē, kas gūta, īstenojot 2006. gada ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā, analīze, kura pamato jauno ieteikumu par galvenajām kompetencēm mūžizglītībā, kā arī piemēri par pastāvošām rīcībpolitikām un projektiem, kas atbalsta kompetenču attīstību mūžizglītības perspektīvā.

Vispārīgais konteksts

Galvenās kompetences ir tās kompetences, kas visiem cilvēkiem vajadzīgas personīgajam piepildījumam un attīstībai, nodarbinātībai, sociālajai iekļaušanai un aktīvam pilsoniskumam. Kompetenci veido "*zināšanas, prasmes un attieksmes*", un tas ir plašāks jēdziens nekā tikai (akadēmiskas) zināšanas.

2006. gada dokumentā "*Pamatprasmes mūžizglītībai — Eiropas pamatprincipu kopums*" (pamatprincipu kopums) bija noteiktas astoņas pamatprasmes [galvenās kompetences]:

- saziņa dzimtajā valodā,
- saziņa svešvalodās,
- matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās,
- digitālā prasme,
- mācīšanās mācīties,
- sociālās un pilsoniskās prasmes,
- pašiniciatīva un uzņēmējdarbība un
- kultūras izpratne un izpausme.

Kopš pamatprincipu kopuma pieņemšanas to un tā pamatā esošo koncepciju ir izmantojušas dalībvalstis un ieinteresētās personas un lielākā daļa dalībvalstu ir īstenojušas saistītās reformas. Starp šīm reformām pastāv lielas atšķirības, un dalībvalstis laika gaitā ir pielāgojušas arī galveno kompetenču definīciju. Vairums reformu ir veiktas skolu izglītības vai profesionālās izglītības un apmācības jomā. Progress ir redzams pārsvarā attiecībā uz galvenajām kompetencēm, kas ir viegli sasaistāmas ar tradicionālajiem skolu mācību priekšmetiem, piemēram, saziņu dzimtajā valodā un svešvalodās vai matemātisko kompetenci, bet mazāk attiecībā uz transversālām kompetencēm, kas nav saistītas ar tradicionālajiem mācību priekšmetiem, piemēram, mācīšanos mācīties, uzņēmējdarbības vai sociālo un pilsonisko kompetenci¹⁵.

Izglītības, apmācības un mācīšanās vidēs rodas grūtības, piemērojot kompetenču pieejas mācību procesam. Pāreja no samērā statiskas mācību programmu satura koncepcijas uz dinamisku to zināšanu, prasmju un attieksmju definīciju, kuras izglītojamiem jāattīsta

¹⁵ Eiropas Komisijas 2017. gadā publicētais literatūras apskats par reformām saistībā ar 2006. gada dokumentu "*Pamatprasmes mūžizglītībai — Eiropas pamatprincipu kopums*", https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/key-competences-consultation-2017-strategy_en.pdf.

mācīšanās procesā, liek mainīt izglītības, apmācības un mācīšanās paradigmu, bet tas ietekmē veidu, kādā mācību process tiek organizēts un novērtēts.

Turklāt vajadzīgās kompetences nav statiskas, tās dzīves laikā mainās. Skolas gados iegūtās kompetences ir jāattīsta, lai tās būtu atbilstošas visa mūža garumā, atceroties, ka kompetenču regulāra atjaunināšana un jaunu kompetenču iegūšana, reaģējot uz mainīgām vajadzībām, ir mūžilgs process. Tāpēc ikvienam cilvēkam ir jābūt iespējai attīstīt kompetences visa mūža garumā.

Šajā ieteikumā ir ne vien sniegts atjaunināts Eiropas atsaucē satvars galvenajām kompetencēm mūžizglītībā, bet arī minēta laba prakse, ko var izmantot, lai izstrādātu kompetenču pieejas izglītībā un apmācībā, ietverot neformālo mācīšanos un mūžizglītības perspektīvu.

• **Atbilstība spēkā esošajiem noteikumiem politikas jomā**

Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgajā ziņojumā par stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*) īstenošanu ir noteiktas skaidras prioritātes, lai nodrošinātu "atbilstīgas un augstas kvalitātes zināšanas, prasmes un kompetences, kas attīstītas mūžizglītības laikā, galveno uzmanību pievēršot mācību rezultātiem saistībā ar nodarbināmību, inovāciju, aktīvu pilsoniskumu un labklājību"¹⁶.

Komisijas paziņojumā par Eiropas identitātes stiprināšanu ar izglītību un kultūru¹⁷ ir pausts aicinājums ieguldīt cilvēkos un viņu izglītībā un raudzīties, lai izglītības un apmācības sistēmas palīdzētu visiem izglītojamiem iegūt zināšanas, prasmes un kompetences, ko mūsdienu pasaulē uzskata par būtiskām. Tajā ir uzsvērti arī ciešā saikne starp vienotu izpratni par ikvienam vajadzīgajām kompetencēm un Eiropas izglītības telpas izveidi.

Jaunajā Prasmju programmā Eiropai ir paziņots par Padomes 2006. gada ieteikuma par pamatprasmēm pārskatīšanu, lai nonāktu pie vienotas un atjauninātas izpratnes par galvenajām kompetencēm, sekmētu to ieviešanu izglītības un apmācības programmās un sniegtu atbalstu to labākai attīstīšanai un novērtēšanai¹⁸.

Paziņojumā par iniciatīvu "Ieguldījums Eiropas jaunatnē", kas tika pieņemts 2016. gada 7. decembrī¹⁹, un 2017. gada maijā pieņemtajos turpmākajos paziņojumos par skolu attīstību un izcilu mācīšanu²⁰ un augstākās izglītības modernizēšanu²¹ Komisija vēlreiz ir uzsvērusi vajadzību ieguldīt līdzekļus kompetenču attīstībā un citos mērķos šajā jomā.

Padomes 2016. gada decembrī pieņemtajā paziņojumā "Prasmju pilnveides ceļi — jaunas iespējas pieaugušajiem" ir ieteikts pieaugušajiem ar zemu prasmju, zināšanu un kompetenču līmeni piedāvāt iespēju atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām iegūt minimālo rakstpratības, rēķinpratības un digitālās kompetences līmeni un/vai iegūt plašāku prasmju, zināšanu un kompetenču kopumu atbilstoši 2006. gada ieteikumam par pamatprasmēm mūžizglītībā.

Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumā par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu²² dalībvalstis ir aicinātas atbilstoši valstu apstākļiem un īpatnībām un tā, kā tās

¹⁶ Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgais ziņojums par stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*) īstenošanu — Jaunas prioritātes Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā, [OV 2015/C 417/04](#).

¹⁷ COM(2017) 673, sk. 6. zemsvītras piezīmi.

¹⁸ Komisijas paziņojums "Jaunā Prasmju programma Eiropai", [COM\(2016\) 381](#).

¹⁹ Komisijas paziņojums "Ieguldījums Eiropas jaunatnē", COM(2016) 940; Komisijas paziņojums "Izglītības uzlabošana un modernizēšana", [COM\(2016\) 941](#).

²⁰ Komisijas paziņojums "Skolu attīstība un izcila mācīšana — lielisks pamats dzīvei", [COM\(2017\) 248](#).

²¹ Komisijas paziņojums par atjauninātu ES augstākās izglītības programmu, [COM\(2017\) 247](#).

²² Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikums par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu, [OV C 398/01](#).

uzskata par piemērotu, ne vēlāk kā 2018. gadā ieviest pasākumus neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai, kas indivīdiem dod iespēju panākt, ka tiek validētas zināšanas, prasmes un kompetences, kas iegūtas ar neformālo un ikdienējo mācīšanos, un iegūt pilnu vai attiecīgos gadījumos daļēju kvalifikāciju.

Ar Padomes 2017. gada 22. maija ieteikumu par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru mūžizglītībai un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Ieteikumu par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai²³ ir izveidots kopējs atsaucē satvars, lai palīdzētu indivīdiem un organizācijām salīdzināt dažādas kvalifikāciju sistēmas un šo sistēmu kvalifikāciju līmeņus.

Europass sistēma²⁴ palīdz cilvēkiem labāk darīt zināmas un aprakstīt savas kompetences un kvalifikācijas.

- **Atbilstība pārējiem Savienības politikas virzieniem**

Paziņojumā "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru" Komisija uzsver, ka izglītība ir pamats produktīvam un radošam darbaspēkam un arī noturīgai ekonomikai. Tā uzsver vajadzību veikt ieguldījumus cilvēkos, viņu kompetencēs un iespējās. Paziņojumā ir īpaši norādīts, ka jāpieliek lielākas pūles, lai sekmētu galveno kompetenču attīstību²⁵.

Eiropas sociālo tiesību pīlārā ir uzsvērtas "tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgo un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas [ikvienam] ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū", kā arī tiesības uz papildu apmācību un pārkvalifikāciju²⁶.

Priekšlikumā Padomes ieteikumam par kopīgām vērtībām, iekļaujošu izglītību un mācīšanas Eiropas dimensiju²⁷ īpaši ir uzsvērtā pilsoniskā kompetence, kā aprakstīts šā ieteikuma pielikumā. Tajā ir minēti vairāki pasākumi ko dalībvalstis varētu veikt ar Savienības atbalstu.

Komisijas paziņojumā Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par digitālās izglītības rīcības plānu²⁸ ir izklāstīts, kā izglītības un apmācības sistēmas var uzlabot inovācijas un digitālo tehnoloģiju izmantošanu un palīdzēt attīstīt attiecīgas digitālās kompetences, kas vajadzīgas dzīvei un darbam strauju digitālu pārmaiņu laikmetā. Digitālās izglītības rīcības plānā īpaša uzmanība ir pievērsta sākotnējās izglītības un apmācības sistēmām, un tas aptver skolas, PIA un augstāko izglītību.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šī iniciatīva ir saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 165. un 166. pantu. LESD 165. pantā noteikts, ka, veicinot dalībvalstu sadarbību un vajadzības gadījumā atbalstot un papildinot to rīcību, Savienība sekmē pilnvērtīgas izglītības attīstību, pilnīgi atzīstot dalībvalstu atbildību par izglītības saturu un izglītības sistēmu organizāciju. LESD 166. pantā noteikts, ka Savienība īsteno arodmācību politiku, kas atbalsta un papildina dalībvalstu rīcību, pilnīgi atzīstot dalībvalstu atbildību par arodmācību saturu un organizāciju.

²³ Padomes 2017. gada 22. maija ieteikums par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru mūžizglītībai, [OV C 189/15](#).

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 15. decembra Lēmums Nr. 2004/2241/EK par vienotu Kopienas sistēmu kvalifikāciju un kompetences pārskatāmībai ([2004/2241/EK](#)).

²⁵ COM(2017) 673, sk. 6. zemsvītras piezīmi.

²⁶ COM(2017) 250, sk. 11. zemsvītras piezīmi.

²⁷ COM(2018) 23.

²⁸ COM(2018) 22.

Iniciatīvā nav ierosināta ES regulatīvo pilnvaru paplašināšana vai saistoši pienākumi dalībvalstīm. Lēmumu par šā ieteikuma īstenošanas kārtību dalībvalstis pieņem atbilstoši konkrētās dalībvalsts apstākļiem.

- **Subsidiaritāte (jomās, kas nav Savienības ekskluzīvā kompetencē)**

Lai gan daudzām dalībvalstīm ir pašām savi valsts kompetenču satvari izglītības un apmācības atbalstam, apmaiņa ar labu praksi, lai vēl vairāk atbalstītu uz kompetencēm orientētu mācīšanu un mācīšanos, pašlaik ir ierobežota.

Šā ieteikuma pievienoto vērtību Savienības līmenī nodrošina Savienības iespējas:

- izveidot kopēju atsaucē satvaru vajadzīgajām galvenajām kompetencēm,
- veicināt vienotu izpratni par mūžizglītību,
- atvieglot zināšanu, zinātības un labas prakses apmaiņu,
- atbalstīt ES līmeņa iniciatīvas ar mērķi sekmēt kompetenču attīstību,
- sniegt ieguldījumu tādu kompetenču satvaru izstrādē, kas palīdz definēt mācīšanās rezultātus un veido novērtēšanas un validēšanas prakses pamatu,
- atbalstīt kompetenču attīstības novērtējumu un uzraudzīt progresu ES līmenī.

- **Proporcionalitāte**

Priekšlikums nostiprina vienotu izpratni par galvenajām kompetencēm mūžizglītībā un nodrošina pamatu, lai dalībvalstis un Komisija varētu apmainīties ar labu praksi un izstrādāt valsts un ES līmeņa rīcībpolitikas, kas atbalsta galveno kompetenču ieguvī. Priekšlikums aptver visus izglītības un apmācības līmeņus, formālo, neformālo un ikdienējo mācīšanos un visas vecuma grupas. Pasākums ir uzskatāms par proporcionālu, jo saistības, ko uzņemsies dalībvalstis, būs brīvprātīgas un katra dalībvalsts pati lems par piemērotāko pieeju.

- **Instrumenta izvēle**

Lai palīdzētu sasniegt Līguma par Eiropas Savienības darbību 165. un 166. pantā minētos mērķus, šajā līgumā ir noteikts, ka Padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt ieteikumus.

Padomes ieteikums ir piemērots instruments izglītības un apmācības jomā, kur ES ir atbalsta kompetence, un tas ir instruments, ko bieži izmanto Eiropas rīcībai izglītības un apmācības jomā. Kā juridisks instruments tas apliecina dalībvalstu apņemšanos īstenot aprakstītos pasākumus un nodrošina spēcīgāku politisku pamatu sadarbībai šajā jomā, pilnīgi atzīstot dalībvalstu kompetenci izglītības un apmācības jomā.

3. EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- **Ex post izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaudes**

Neattiecas.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Apspriešanās ir notikusi vairākās īpašās apspriežu sanāksmēs un ekspertu semināros, sākot ar Izglītības, apmācības un jaunatnes forumu, kas norisinājās 2016. gada novembrī. Plašas apspriedes par 2006. gada ieteikuma par pamatprasmēm pārskatīšanu ar dalībvalstu pārstāvjiem ir notikušas arī ET 2020 augsta līmeņa grupas sanāksmēs, skolu izglītības, profesionālās izglītības un apmācības un augstākās izglītības ģenerāldirektoru sanāksmēs, kā

arī Profesionālās izglītības un apmācības konsultatīvās komitejas, Kultūras jautājumu komitejas un *Youthpass* konsultatīvās komitejas sanāksmē.

Sabiedriskā apspriešana tiešsaistē turpinājās no 2017. gada 22. februāra līdz 19. maijam, un šajā laikā tika saņemtas gandrīz 500 atbildes un iesniegti 69 nostājas dokumenti. Atsauksmes liecina par izglītības ministriju un nevalstisko ieinteresēto personu ievērojamu pārstāvību. Apspriešanās process noslēdzās 2017. gada 14. jūnijā ar konferenci Briselē²⁹.

Apspriešanās rezultāti apliecina, ka galveno kompetenču Eiropas atsaucē satvars ir vajadzīgs. Respondenti ir apstiprinājuši, ka pašreizējais satvars jāgroza, lai tas atspoguļotu pēdējos desmit gados notikušās politiskās, sociālās, ekonomiskās, ekoloģiskās un tehnoloģiskās pārmaiņas.

Tiešsaistes sabiedriskās apspriešanas galvenie konstatējumi ir šādi:

- lielākā daļa respondentu atzinīgi vērtē atsaucē satvaru kā svarīgu
- izglītības, apmācības un mācīšanās atbalsta rīku (77 %);
- vairākums aptaujas dalībnieku uzskata, ka atsaucē satvarā jāveic nelieli grozījumi (65 %);
- respondenti uzsver vajadzību Eiropā vēl vairāk veicināt atsaucē satvara izmantošanu un
- veicināt uz kompetencēm orientētu izglītību, apmācību un mācīšanos.

Tiešsaistes apspriešanās, nostājas dokumentos un apspriežu sanāksmēs/konferencēs ir norādīts uz šādām vajadzībām:

- reaģēt uz pieprasījumu pēc rakstpratības, valodu un saziņas kompetences mūsdienu daudzvalodu un daudz kultūru sabiedrībā;
- reaģēt uz strauji mainīgo digitālo un tehnoloģiju vidi, atjauninot digitālās kompetences definīciju. Atjauninātajā definīcijā būtu jāatspoguļo pieredze, kas gūta, izstrādājot un ieviešot plaši izmantoto digitālās kompetences satvaru³⁰;
- vēl vairāk uzlabot kompetenču attīstību matemātikā, dabaszinātnēs un tehnoloģijās;
- uzsvērt personīgo un starppersonu prasmju (ko reizēm dēvē par dzīves, sociālemocionālajām vai vispārīgajām prasmēm) nozīmi, jo tās palīdz indivīdiem reaģēt uz nenoteiktību un pārmaiņām. Atsaucē satvarā būtu papildus jānostiprina tādas prasmes kā kritiskā domāšana, prasme strādāt komandā, starp kultūru prasmes un problēmu risināšana;
- ieteikumā uzsvērt ilgtspējību, ņemot vērā ANO desmitgades "Izglītība ilgtspējīgai attīstībai" (2005.–2014. gads) rezultātus un vispārējos ilgtspējīgas attīstības mērķus, tostarp mērķi "Izglītība 2030";
- izcelt pilsonisko kompetenci un pilsonības, kopēju vērtību un cilvēktiesību nozīmi. Arvien svarīgāk kļūst nodrošināt indivīdiem iespējas rīkoties kā atbildīgiem, aktīviem sabiedrības locekļiem, kas spēj iesaistīties miermīlīgas, iecietīgas, iekļaujošas un drošas sabiedrības veidošanā. Šajā kontekstā ir ierosināts stiprināt arī medijpratību un starp kultūru prasmes;

²⁹ Eiropas Komisija, *Report on the results of the stakeholder consultation*, 2017, https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2017-key-competences-consultation-review_en.pdf.

³⁰ Eiropas Komisija, *Digitālās kompetences satvars*, 2014, <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>.

- kā uzņēmējdarbības kompetences būtiskus aspektus izcelt radošumu, spēju plānot un pārvaldīt procesus un, pieņemot informētus lēmumus, ņemt vērā risku. Atjaunināto definīciju ir ieteikts saskaņot ar *EntreComp* satvaru³¹;
- ņemt vērā plašāku moderno kultūras izpausmes veidu amplitūdu un iekļaut arī kultūras pašidentitātes attīstības aspektu. Būtu jāizceļ pozitīva un atvērta attieksme pret citām kultūrām un kultūras atšķirībām.

Apspriešanās apstiprināja, ka atsaucē satvars visbiežāk tiek izmantots formālas mācīšanās vidē pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē. Tāpēc jāizveido ciešāka saikne ar citiem izglītības un apmācības veidiem, piemēram, agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi, PIA, augstāko izglītību, pieaugušo izglītību un neformālo mācīšanos.

Visbeidzot, lai veicinātu atsaucē satvara plašāku izmantošanu, tika ierosināts uzlabot konsultācijas un atbalstu izglītības un apmācības darbiniekiem un pētīt iespējas, lai palīdzētu izstrādāt novērtēšanas pieejas gan attiecībā uz mācīšanas un mācīšanās procesu, gan izglītības un apmācības pārvaldību.

• **Eksperu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Priekšlikuma pamatā ir dažādi ziņojumi un pētījumi par 2006. gada ieteikuma par pamatprasmēm ietekmi, saistītajām reformām dalībvalstīs un attiecīgiem ES finansētiem projektiem. Padomes un Eiropas Komisijas 2010. gada kopīgajā progresa ziņojumā ir aplūkota dalībvalstu pirmā pieredze, izglītībā un apmācībā pārejot uz programmām, kas orientētas uz kompetencēm³². *KeyCoNet*³³ (Eiropas galveno kompetenču īstenošanas politikas tīkls) konstatējumi un *Eurydice* 2012. gada ziņojums³⁴ sniedz labu pārskatu par atsaucē satvara izmantošanu skolu izglītībā. *CEDEFOP* ziņojumi³⁵ sniedz ieskatu par lomu, kāda atsaucē satvaram bijusi profesionālajā izglītībā un apmācībā.

Pierādījumi tika vākti arī pārskatīšanas vajadzībām veiktos pētījumos, kas ietvēra literatūras apskatu par Eiropas atsaucē satvara izmantošanu un salīdzinošu analīzi par starptautiskiem un valstu kompetenču satvariem³⁶.

Attiecībā uz konkrētām kompetencēm tika izmantoti ar attiecīgajām jomām saistīti pētījumi un ziņojumi, piemēram, nesenī ziņojumi par rakstpratību un valodu mācīšanos³⁷, zinātnes izglītību³⁸, sociālemocionālo izglītību³⁹, pilsonisko izglītību⁴⁰, uzņēmējdarbības izglītību⁴¹, pilsonisko kompetenci⁴² un kultūras izpratni un izpausmi⁴³.

³¹ Eiropas Komisija, *Uzņēmējdarbības kompetences satvars*, 2017, <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework>.

³² Padomes un Komisijas 2010. gada kopīgais progresa ziņojums par darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" īstenošanu (2010/C 117/01).

³³ Galveno kompetenču attīstība Eiropā: iniciatīvu katalogs, <http://keyconet.eun.org>.

³⁴ Eiropas Komisija, *Galveno kompetenču pilnveide Eiropas skolās: rīcībpolitikas uzdevumi un iespējas*, 2012, https://www.ddooss.org/informes/School_in_Europe.pdf.

³⁵ CEDEFOP, *Stronger VET for better lives*, 2015, <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3067>; CEDEFOP, *Key competences in vocational education and training*, 2016, <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/key-competences-in-vet>.

³⁶ Eiropas Komisijas 2017. gadā publicētais literatūras apskats par reformām saistībā ar 2006. gada dokumentu "Pamatprasmes mūžizglītošanai — Eiropas pamatprincipu kopums"; Eiropas Komisija, *Support of the stakeholder consultation in the context of the Key Competences Review, Report 1: Comparative Analysis of national and international competence frameworks*, 2017.

³⁷ Eiropas Komisija, *Rethinking language and linguistic diversity in schools*, 2017, https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/rethinking-language-report_en.pdf.

³⁸ Eiropas Komisija, *Science education for responsible citizenship*, 2015, http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_science_education/KI-NA-26-893-EN-N.pdf; Eiropas Komisija, *Dabaszinātņu izglītība Eiropā: valstu rīcībpolitika, prakse un pētījumi*, 2011, http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/report-rocand-on-science-education_en.pdf.

Pārskatīšanā tika ņemti vērā arī ESAO, UNESCO un Eiropas Padomes ziņojumi un pētījumi, kas ir saistīti ar kompetenču satvaru noteikšanu izglītības, apmācības un mācīšanās jomā⁴⁴. Svarīgs informācijas avots bija arī Kopīgā pētniecības centra (JRC) darbs, jo īpaši digitālās un uzņēmējdarbības kompetences jomā⁴⁵.

- **Ietekmes novērtējums**

Ņemot vērā, ka darbības papildina dalībvalstu iniciatīvas, ka ierosinātās darbības ir brīvprātīgas un ņemot vērā gaidāmās ietekmes mērogu, ietekmes novērtējums nav veikts. Priekšlikuma izstrādē ir izmantoti agrāk veikti pētījumi, konsultācijas ar dalībvalstīm un sabiedriskā apspriešana.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Neattiecas.

4. **IETEKME UZ BUDŽETU**

Šai iniciatīvai nebūs vajadzīgi papildu resursi no ES budžeta.

5. **CITI ELEMENTI**

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, novērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Īstenošanas atbalstam Komisija ierosina sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādāt metodiskus palīgmateriālus, kas palīdzētu novērst nepilnības uz kompetencēm orientētas mācīšanas un mācīšanās ieviešanā.

Komisija plāno ziņot par ieteikuma izmantošanu saistībā ar Eiropas sadarbību izglītības, apmācības un mācīšanās jomā.

- **Skaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

Neattiecas.

- **Konkrētu priekšlikuma noteikumu sīks skaidrojums**

Dalībvalstu noteikumi

Dalībvalstis ir aicinātas uzlabot visu izglītojamo galveno kompetenču attīstību, pievēršot īpašu uzmanību nelabvēlīgākā situācijā esošiem izglītojamiem. Dalībvalstis ir aicinātas pielikt

³⁹ Cefai, C., Bartolo, P.A., Cavioni, V., Downes, P., *Integrating Social and Emotional Education (SEE) in the School Curriculum across the EU, NESET II* ziņojums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2017 (vēl nav publicēts).

⁴⁰ Eiropas Komisija, *Citizenship Education at School in Europe*, 2017, https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/20171106-citizenship-education-school-europe-2017_en.

⁴¹ Eiropas Komisija, *Entrepreneurship Education at School in Europe*, 2016, <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/4/45/195EN.pdf>.

⁴² IEA, *International Civic and Citizenship Study (ICCS)*, 2017 (vēl nav publicēts); JRC, *Civic Competence Composite Indicator (CCCI-2): Measuring Young People's Civic Competence across Europe based on the IEA International Citizenship and Civic Education study*, 2011, <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC68398/lbna25182enn.pdf>.

⁴³ Eiropas Komisija, *Kultūras izpratnes un izpausmes rokasgrāmata*, 2016, <https://publications.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/6066c082-e68a-11e5-8a50-01aa75ed71a1>.

⁴⁴ UNESCO, *Global Citizenship Education*, <https://en.unesco.org/gced>; Eiropas Padome, *Reference Framework of Competences for Democratic Culture*; ESAO, *Education 2030*, <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture>.

⁴⁵ Digitālās kompetences satvars, uzņēmējdarbības kompetences satvars, sk. 30. un 31. zemsvītras piezīmi.

lielākas pūles, lai jo īpaši paaugstinātu pamatprasmju (rakstpratības, rēķinpratības un digitālo pamatprasmju), digitālo un uzņēmējdarbības kompetenču, *STEM* kompetenču un valodu kompetenču līmeni. Dalībvalstis tiek lūgtas vajadzības gadījumā palielināt atbalstu kompetenču pieejām mācību procesam visās izglītības, apmācības un mācīšanās vidēs.

Papildus atjauninātam galveno kompetenču Eiropas atsauces satvaram tiek piedāvāti vairāki labas prakses ieteikumi, ko darbinieki var izmantot uz kompetencēm orientētā mācību procesā visās izglītības, apmācības un mācīšanās vidēs un ko var izmantot galveno kompetenču novērtēšanas turpmākā izstrādē. Atbalsts galveno kompetenču attīstībai nozīmē, ka jāveido un jāpiemēro dažādas atbalstošas mācīšanās pieejas un konteksti, kuru turpmāku izstrādi dalībvalstis ir aicinātas sekmēt.

Ieteikumā ir uzsvērti arī vajadzība atbalstīt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus, integrējot tos izglītībā, apmācībā un neformālās mācīšanās procesā.

Dalībvalstis ir aicinātas ziņot par pieredzi un progresu galveno kompetenču nodrošināšanā.

Komisijas noteikumi

Komisija ierosina izstrādāt vairāk metodisko materiālu par kompetenču pieejām izglītības, apmācības un mācīšanās jomā un atbalstīt iniciatīvas ar mērķi veidot un veicināt izglītību ilgtspējīgai attīstībai, ņemot vērā ANO ilgtspējīgas attīstības 4. mērķi par iekļaujošas, vienlīdzīgas un kvalitatīvas izglītības nodrošināšanu un mūžizglītības iespējām visiem⁴⁶.

Komisija ierosina izstrādāt rezultātu pārskatu, lai uzraudzītu galveno kompetenču attīstību un sniegtu informāciju par īstenotajiem kompetenču attīstības atbalsta pasākumiem. Komisija saistībā ar stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā nākamo ciklu ir paredzējusi izstrādāt priekšlikumu par jauniem Eiropas kritērijiem kompetenču attīstībā.

⁴⁶

ANO ilgtspējīgas attīstības 4. mērķis, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par galvenajām kompetencēm mūžizglītībā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 165. un 166. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Eiropas sociālo tiesību pīlārā⁴⁷ kā pirmais princips ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgo un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū. Tajā ir arī noteikts, ka ikvienam ir tiesības "uz savlaicīgu un individuāli pielāgotu palīdzību, lai uzlabotu nodarbinātības vai pašnodarbinātības izredzes", tiesības uz apmācību un pārkvalifikāciju, tiesības turpināt izglītošanos un saņemt atbalstu darba meklējumiem. Kompetenču attīstības veicināšana ir viens no mērķiem, veidojot Eiropas izglītības telpu, lai varētu "pilnībā izmantot izglītības un kultūras sniegto potenciālu nodarbinātības, sociālā taisnīguma, aktīva pilsoniskuma veicināšanā, un kā līdzekli, lai pieredzētu Eiropas identitāti visā tās daudzveidībā"⁴⁸.
- (2) Cilvēkiem ir vajadzīgs atbilstošs prasmju un kompetenču kopums, lai uzturētu pašreizējo dzīves līmeni, sekmētu augstus nodarbinātības rādītājus un veicinātu sociālo kohēziju, ņemot vērā nākotnes sabiedrību un darba vidi⁴⁹. Atbalsta sniegšana cilvēkiem visā Eiropā, dodot iespēju iegūt personīgajam papildījuma, nodarbināmībai un sociālajai iekļaušanai vajadzīgās prasmes un kompetences, palīdz stiprināt Eiropas izturētspēju strauju un tālejošu pārmaiņu laikā.
- (3) Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome 2006. gadā pieņēma ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā. Minētajā ieteikumā dalībvalstis tika aicinātas "iekļaut pamatprasmju nodrošinājumu to mūžizglītības stratēģijās, tostarp stratēģijās vispārējas lasīt un rakstīt prasmes panākšanai, un izmantot pielikumu "Pamatprasmes mūžizglītībai — Eiropas pamatprincipu kopums"⁵⁰. Šis ieteikums kopš tā pieņemšanas ir bijis viens no galvenajiem atsaucē dokumentiem uz kompetencēm orientētas izglītības, apmācības un mācīšanās veidošanā.
- (4) Mūsdienās, kad arvien vairāk darbvieta tiek automatizētas, pieaug tehnoloģiju nozīme visās darba un dzīves jomās un uzņēmējdarbības, sociālās un pilsoniskās kompetences

⁴⁷ COM(2017) 250, sk. 11. zemsivītras piezīmi.

⁴⁸ COM(2017) 673, sk. 6. zemsivītras piezīmi.

⁴⁹ Eiropas Komisija, *Pārdomu dokuments par Eiropas sociālo dimensiju*, 2017, https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-social-dimension-europe_lv.

⁵⁰ 2006/962/EK, sk. 13. zemsivītras piezīmi.

kļūst arvien svarīgākas, lai nodrošinātu izturētspēju un spēju pielāgoties pārmaiņām, kompetenču prasības ir mainījušās.

- (5) Tajā pašā laikā, piemēram, *PISA*⁵¹ un *PIAAC*⁵² starptautisko apsekojumu rezultāti liecina par nemainīgi augstu tādu pusaudžu un pieaugušo īpatsvaru, kuru pamatprasmes ir nepietiekamas. Katram piektajam skolēnam 2015. gadā ir bijušas nopietnas grūtības attīstīt pietiekamas prasmes lasīšanā, matemātikā vai dabaszinātnēs⁵³. Dažās valstīs līdz trešdaļai pieaugušo ir tikai zemākā līmeņa rakstpratība un rēķinpratība⁵⁴. Turklāt 44 % Savienības iedzīvotāju ir zems digitālo prasmju līmenis vai šo prasmju nav vispār (19 %) ⁵⁵.
- (6) Tas nozīmē, ka ieguldīt līdzekļus pamatprasmēs ir kļuvis svarīgāk nekā jebkad agrāk. Kvalitatīva izglītība, tostarp ārpusstundu pasākumi un plaša pieeja kompetenču attīstībai, uzlabo sekmju līmeni pamatprasmēs⁵⁶. Turklāt jāpēta jauni mācīšanās veidi, kas būtu piemēroti sabiedrībai, kura kļūst arvien mobilāka un digitālāka⁵⁷. Digitālās tehnoloģijas ietekmē izglītību, apmācību un mācīšanos, veidojot elastīgākas mācīšanās vides, kas ir pielāgotas ļoti mobilas sabiedrības vajadzībām⁵⁸.
- (7) Jaunajā Prasmju programmā Eiropai tika paziņots par 2006. gada ieteikuma par pamatprasmēm mūžizglītībā pārskatīšanu, atzīstot, ka ieguldījumi prasmēs un kompetencēs un vienotā un atjauninātā izpratnē par galvenajām kompetencēm ir pirmais solis ceļā uz izglītības, apmācības un neformālās mācīšanās sekmēšanu Eiropā⁵⁹.
- (8) Reaģējot uz pārmaiņām sabiedrībā un ekonomikā, atspoguļojot diskusijas par darba nākotni un ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas par 2006. gada ieteikuma par pamatprasmēm pārskatīšanu rezultātus, ir jāpārskata un jāatjaunina gan minētais ieteikums, gan Eiropas atsauces satvars galvenajām kompetencēm mūžizglītībā, liekot īpašu uzsvāru uz uzņēmējdarbības gara veicināšanu.
- (9) Galveno kompetenču attīstība, to validēšana un uz kompetencēm - orientētas izglītības, apmācības un mācīšanās nodrošināšana būtu jāatbalsta, nosakot labu praksi, lai vairāk palīdzētu izglītības darbiniekiem, kas pilda savu uzdevumu, un uzlabotu viņu izglītību, lai atjauninātu novērtēšanas un validēšanas metodes un rīkus un ieviestu jaunus un inovatīvus mācīšanas un mācīšanās veidus⁶⁰. Tāpēc, pamatojoties uz pēdējos desmit gados gūto pieredzi, šajā ieteikumā būtu jāpievēršas grūtībām uz kompetencēm orientētas izglītības, apmācības un mācīšanās ieviešanā.
- (10) Atbalsts kompetenču validēšanai ļaus indivīdiem panākt kompetenču atzīšanu un iegūt pilnu vai attiecīgos gadījumos daļēju kvalifikāciju⁶¹. Tā pamatā var būt pastāvošie pasākumi neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai, kā arī Eiropas kvalifikāciju

⁵¹ ESAO Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma, <http://www.oecd.org/pisa/>.

⁵² ESAO Starptautiskā pieaugušo kompetenču novērtēšanas programma, <http://www.oecd.org/skills/piaac/>.

⁵³ ESAO, *PISA 2015. gada apsekojuma rezultāti*, 2016, sk. 8. zemsivītras piezīmi.

⁵⁴ Eiropas Komisijas 2016. gada izglītības un apmācības pārskats, sk. 9. zemsivītras piezīmi.

⁵⁵ Eiropas Komisijas 2017. gada digitalizācijas rezultātu pārskats.

⁵⁶ ESAO, *PISA 2015. gada apsekojuma rezultāti*, 2016, sk. 8. zemsivītras piezīmi.

⁵⁷ Eiropas Komisija, *Pārdomu dokuments par globalizācijas iespēju izmantošanu*, 2017, sk. 4. zemsivītras piezīmi.

⁵⁸ Komisijas paziņojums "Izglītības pārvērtēšana — ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai", [COM\(2012\) 669](#).

⁵⁹ COM(2016) 381, sk. 18. zemsivītras piezīmi.

⁶⁰ Padomes un Komisijas 2010. gada kopīgais progresa ziņojums par darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" īstenošanu (2010/C 117/01), sk. 32. zemsivītras piezīmi; Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgais ziņojums par stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) īstenošanu ([2015/C 417/04](#)).

⁶¹ OV C 398/01, sk. 22. zemsivītras piezīmi.

ietvarstruktūra⁶², kas nodrošina kopēju atsaucē satvaru, kurš ļauj salīdzināt kvalifikāciju līmeņus un kurā norādītas to sasniegšanai vajadzīgās kompetences. Turklāt novērtēšanai ir svarīga loma mācīšanās procesu strukturēšanā un karjeras konsultēšanā, jo tā palīdz cilvēkiem pilnveidot kompetences arī atbilstoši darba tirgus mainīgajām prasībām⁶³.

- (11) Personīgajam piepildījumam, nodarbināmībai un sociālajai iekļaušanai vajadzīgo galveno kompetenču kopuma noteikšanu ir ietekmējušas ne vien pārmaiņas sabiedrībā un ekonomikā, bet arī daudzas iniciatīvas, kas Eiropā īstenotas pēdējos desmit gados. Īpaša uzmanība tajās ir pievērsta pamatprasmju uzlabošanai, ieguldījumiem valodu apguvē, digitālo un uzņēmējdarbības kompetenču uzlabošanai, kopēju vērtību nozīmei sabiedrības dzīvē un jauniešu motivēšanai biežāk izvēlēties ar zinātnei saistītu karjeru. Šīs norises būtu jāatspoguļo atsaucē satvarā.
- (12) Ilgtspējīgas attīstības mērķu 4.7. apakšmērķī ir uzsvērtā vajadzība "nodrošināt, ka visi apmācāmie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, tostarp izglītojot par ilgtspējīgu attīstību un ilgtspējīgu dzīvesveidu, cilvēktiesībām, dzimumu līdztiesību, veicinot miera un nevardarbības kultūru, globālo pilsoniskumu un radot izpratni par kultūras daudzveidību un kultūras ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā"⁶⁴. Šis mērķis ir atspoguļots pārskatītajā atsaucē satvarā.
- (13) Valodu apguves nodrošinājumā, kura nozīme modernajā sabiedrībā, starpkultūru izpratnē un sadarbībā arvien pieaug, tiek izmantota Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma (CEFR)⁶⁵. Šī sistēma palīdz noteikt kompetences galvenos elementus un noder mācīšanās procesā. Tā arī nodrošina pamatu valodu kompetenču definēšanai kopumā un ir atspoguļota atjauninātajā atsaucē satvarā.
- (14) Vērtīgs atbalsts kompetenču attīstībai ir izrādījusies digitālās kompetences satvara⁶⁶ un uzņēmējdarbības kompetences satvara⁶⁷ izstrāde. Līdzīgā kārtā Eiropas Padomes kompetenču atsaucē satvarā demokrātiskai kultūrai⁶⁸ ir apkopots visaptverošs vērtību, prasmju un attieksmju kopums, kas vajadzīgs pilnvērtīgai līdzdalībai demokrātiskā sabiedrībā. Visi šie dokumenti ir pienācīgi ņemti vērā, atjauninot atsaucē satvaru.
- (15) Lai motivētu jauniešus biežāk izvēlēties ar zinātnei, tehnoloģijām, inženierzinātnēm un matemātiku (STEM) saistītu karjeru, iniciatīvās visā Eiropā ir sākta zinātnes izglītības ciešāka sasaiste ar mākslas un citām disciplīnām, izmantojot pētniecisko pedagoģiju un sadarbojoties ar plašu sabiedrības dalībnieku un rūpniecības nozaru loku⁶⁹. Lai gan šo kompetenču definīcija laika gaitā nav daudz mainījusies, atbalsts STEM kompetenču attīstībai iegūst arvien lielāku nozīmi un būtu jāatspoguļo šajā ieteikumā.
- (16) Par to, cik svarīga un būtiska ir neformālā mācīšanās, liecina jaunatnes darbā, brīvprātīgajā darbā un tautas sportā iegūtā pieredze. Neformālā mācīšanās ir nozīmīga,

⁶² OV C 189/15, sk. 23. zemsivētras piezīmi.

⁶³ Padomes 2004. gada 28. maija rezolūcija par politikas nostādņu, sistēmu un prakses uzlabošanu profesionālās orientācijas jomā, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104236.pdf; Padomes 2008. gada 21. novembra rezolūcija par mūžilga karjeras atbalsta sekmīgāku iekļaušanu mūžizglītības stratēģijās.

⁶⁴ ANO Ģenerālās asamblejas 2015. gada 25. septembra rezolūcija "Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam", http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

⁶⁵ Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma: apguve, mācīšana, novērtējums (CEFR), <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>.

⁶⁶ Digitālās kompetences satvars, sk. 30. zemsivētras piezīmi.

⁶⁷ Uzņēmējdarbības kompetences satvars, sk. 31. zemsivētras piezīmi.

⁶⁸ *Competences for democratic culture - Living together as equals in culturally diverse democratic societies*, 2016, <https://rm.coe.int/16806ccc07>.

⁶⁹ Eiropas Komisija, *Science education for responsible citizenship*, 2014, sk. 38. zemsivētras piezīmi.

jo tā palīdz attīstīt būtiskas starppersonu, komunikatīvās un kognitīvās prasmes, piemēram, kritisko domāšanu, analītiskās prasmes, radošumu, problēmu risināšanas prasmi un noturību, kas veicina jauniešu sekmīgu pieaugšanu, pāreju uz aktīvu pilsoniskumu un darba dzīvi⁷⁰. Sadarbības uzlabošana starp dažādām mācīšanās vidēm palīdz veicināt dažādas mācīšanās pieejas un kontekstus⁷¹.

- (17) Pievērsties galveno kompetenču attīstībai mūžizglītības perspektīvā, visos izglītības, apmācības un mācīšanās iespēju līmeņos būtu jānodrošina atbalsts, lai izveidotu kvalitatīvu agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi⁷², vēl vairāk uzlabotu skolu izglītību un nodrošinātu izcilu mācīšanu⁷³, piedāvātu prasmju pilnveides ceļus mazkvalificētiem pieaugušajiem⁷⁴, kā arī turpinātu attīstīt sākotnējo un tālāko profesionālo izglītību un apmācību⁷⁵ un modernizētu augstāko izglītību⁷⁶.
- (18) Šim ieteikumam būtu jāaptver dažādas formālas un neformālas izglītības, apmācības un mācīšanās vides mūžizglītības perspektīvā. Ar to būtu jāpanāk vienota izpratne par kompetencēm, kas var atvieglot pārejas un sadarbību starp dažādajām mācīšanās vidēm. Tajā ir noteikta laba prakse, ko savu vajadzību risināšanai varētu izmantot izglītības darbinieki, tostarp skolotāji, apmācītāji, skolotāju izglītotāji, izglītības un apmācības iestāžu vadītāji, par kolēģu apmācību atbildīgie darbinieki, pētnieki un augstskolu pasniedzēji, jaunatnes darbinieki un pieaugušo izglītotāji, kā arī darba devēji un darba tirgus ieinteresētās personas. Šis ieteikums attiecas arī uz iestādēm un organizācijām, tostarp sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas ievirza un atbalsta cilvēkus, palīdzot pilnveidot kompetences no agrīna vecuma visa mūža garumā.
- (19) Šajā ieteikumā ir pilnīgi ievērots subsidiaritātes princips un proporcionalitātes princips,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

Dalībvalstīm būtu:

1. Jāatbalsta tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācību un mūžizglītību un jānodrošina iespējas ikvienam attīstīt galvenās kompetences, pilnīgi izmantojot pielikumu "Galvenās kompetences mūžizglītībā — Eiropas atsauces satvars", un
 - 1.1. saskaņā ar valsts mūžizglītības stratēģijām jāstiprina galveno kompetenču attīstība no agrīna vecuma visām personām;
 - 1.2. jāpalīdz jauniešiem un pieaugušajiem, kas atrodas nelabvēlīgākā situācijā vai kam ir īpašas vajadzības, īstenot savu potenciālu.
2. Jāatbalsta galveno kompetenču attīstība, pievēršot īpašu uzmanību šādiem aspektiem:

⁷⁰ Padomes 2017. gada 22. maija secinājumi par to, kāda ir darba ar jaunatni loma, atbalstot tādu būtisku dzīves prasmju attīstību jauniešos, kuras veicina sekmīgu pieaugšanu, pāreju uz aktīvu pilsoniskumu un darba dzīvi, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9547-2017-INIT/lv/pdf>.

⁷¹ Padomes 2015. gada 27. maija secinājumi par starpnozaru politikas sadarbības pastiprināšanu, lai efektīvi risinātu sociāli ekonomiskos izaicinājumus, ar kuriem saskaras jaunieši [2015/C 172/03](#).

⁷² Padomes 2015. gada 27. maija secinājumi par agrīnās izglītības un sākumskolas izglītības lomu radošuma, inovāciju un digitālās kompetences attīstībā, [2015/C 172/05](#).

⁷³ COM(2017) 248, sk. 20. zemsivītras piezīmi.

⁷⁴ Padomes 2016. gada 19. decembra ieteikums "Prasmju pilnveides ceļi — jaunas iespējas pieaugušajiem", [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=LV](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=LV).

⁷⁵ [OV 2015/C 417/04](#), II pielikums.

⁷⁶ COM(2017) 247, sk. 21. zemsivītras piezīmi.

- 2.1. uzlabot pamatprasmju (rakstpratības, rēķinpratības un digitālo pamatprasmju) līmeni, lai nodrošinātu pamatu turpmākām mācībām un līdzdalībai sabiedrības dzīvē;
- 2.2. veicināt kompetenču ieguvu zinātnēs, tehnoloģijās, inženierzinātnēs un matemātikā (*STEM*) un veikt pasākumus, lai motivētu jauniešus biežāk izvēlēties ar *STEM* saistītu karjeru;
- 2.3. paaugstināt un uzlabot digitālo kompetenču līmeni visos izglītības un apmācības posmos un visās iedzīvotāju grupās;
- 2.4. īpaši jauniešu vidū izkopt uzņēmējdarbības kompetenci, radošumu un pašiniciatīvu, tostarp veicinot iespējas jauniešiem, kas mācās, vismaz vienu reizi pamata vai vidējās izglītības posmā iegūt uzņēmējdarbības pieredzi;
- 2.5. paaugstināt valodu kompetenču līmeni un dot izglītojamiem iespēju apgūt dažādas valodas atbilstoši viņu darba un dzīves situācijai.
3. Jāsekmē galveno kompetenču apguve, izmantojot pielikumā aprakstīto labo praksi galveno kompetenču apguves atbalstam, jo īpaši šādos veidos:
 - 3.1. veicinot dažādas mācīšanās pieejas un kontekstus izglītības, apmācības un mācīšanās vidēs, tostarp digitālo tehnoloģiju atbilstošu izmantošanu;
 - 3.2. nodrošinot izglītības darbiniekiem atbalstu uz kompetencēm orientētas mūžizglītības jomā izglītības, apmācības un mācīšanās vidēs;
 - 3.3. atbalstot un turpinot izstrādāt galveno kompetenču novērtēšanas un validēšanas procesu;
 - 3.4. stiprinot sadarbību starp izglītības, apmācības un mācīšanās vidēm visos līmeņos un dažādās jomās, lai uzlabotu izglītojamo kompetenču attīstības nepārtrauktību un inovatīvu mācīšanās pieeju izstrādi;
 - 3.5. uzlabojot rīkus, resursus un karjeras konsultēšanu izglītības, apmācības, darba un citās mācīšanās vidēs, lai palīdzētu cilvēkiem pārvaldīt savas mūžizglītības iespējas.
4. Izglītības, apmācības un mācīšanās procesā jāintegrē ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu redzējums.
5. Jāziņo par pieredzi un progresu galveno kompetenču veicināšanā visos izglītības un apmācības sektoros, tostarp neformālās mācīšanās jomā.

AR GANDARĪJUMU ATZĪMĒ, KA KOMISIJA:

6. Atbalsta ieteikuma īstenošanu un Eiropas atsaucē satvara izmantošanu, atvieglojot savstarpēju mācīšanos dalībvalstu starpā un sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādājot atsaucē materiālus un rīkus, piemēram:
 - 6.1. konkrētu kompetenču satvarus, kas atvieglo kompetenču attīstību un novērtēšanu⁷⁷;
 - 6.2. ar pierādījumiem pamatotus metodiskos materiālus par jauniem mācīšanās un atbalstošu pieeju veidiem;
 - 6.3. izglītības darbiniekiem un citām ieinteresētajām personām paredzētus atbalsta rīkus, piemēram, masveida atvērto interneta kursus (*MOOC*), pašnovērtēšanas rīkus⁷⁸, tīklus, tostarp e-mērķsadarbības tīklu un Eiropas Pieaugušo izglītības e-platformu (*EPALE*);

⁷⁷ Pamatojoties uz pieredzi un zinātnību, kas iegūta, izstrādājot Eiropas vienoto valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmu, digitālās kompetences satvaru un uzņēmējdarbības kompetences satvaru.

⁷⁸ Tādus kā digitālās kompetences satvars, sk. 30. zemsivītras piezīmi.

- 6.4. pieejas galveno kompetenču novērtēšanai un validēšanai, turpinot iepriekšējo darbu stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*) kontekstā⁷⁹.
7. Atbalsta iniciatīvas ar mērķi turpināt veidot un veicināt izglītību ilgtspējīgai attīstībai, ņemot vērā ANO ilgtspējīgas attīstības 4. mērķi par iekļaujošas, vienlīdzīgas un kvalitatīvas izglītības nodrošināšanu un mūžizglītības iespējām visiem⁸⁰.
8. Apsver iespēju izstrādāt rezultātu pārskatu, lai atspoguļotu uz kompetencēm orientētas izglītības, apmācības un mācīšanās nodrošinājumu un kompetenču attīstību Savienībā.

Šis ieteikums aizstāj Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*

⁷⁹ Komisijas dienestu darba dokuments "Pamatprasmju novērtēšana sākotnējā izglītībā un apmācībā. Politikas pamatnostādnes", SWD(2012) 371.

⁸⁰ ANO ilgtspējīgas attīstības 4. mērķis, sk. 44. zemsvītras piezīmi.